

روستاها

روستا در کتب قدیمی به صورت ده یا قریه و به معنی سرزمین آمده است. در خصوص چگونگی شکل گیری روستاها در ایران تعدادی از جامعه شناسان معتقدند؛ در هزاره های اول پیش از میلاد، گروه های کوچ نشین انسان که به کار شکار و دامپروری مشغول بودند و از سرزمین های مجاور به فلات پهناور ایران مهاجرت کردند با کشاورزی آشنا شدند و از آن جا که برای کشاورزی نیاز به وسایل و ابزار بود، مجبور شدند به صورت دسته جمعی و از طریق پیوستن به گروه های بزرگ تر به کار کشاورزی بپردازند، که همین اولین هسته یکجانشینی را به وجود آورد.

زمانی که بشر به یکجا نشینی و کشاورزی روی آورد، سعی کرد سکونت گاه های خود را در کنار رودخانه ها و دریاچه های بزرگ و به طور کلی هر جا که دارای آب و خاک مناسب بود، انتخاب کند. بنابراین می توان گفت؛ از همان زمان شکل گیری روستا در ایران، ده یا روستا یک واحد اجتماعی و تشکیلاتی به شمار می آمد که در آن گروه هایی از مردم روستایی برای همکاری در زمینه های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی گردهم جمع می شدند. این واحد اجتماعی کوچک در واقع متشکل از تعدادی خانواده می باشد که دارای نوعی حس دلبستگی ها، عواطف و علائق مشترکی هستند که برای تامین نیازهای زندگی خود به یکدیگر کمک می کنند. در قانون اصلاحات ارضی در ایران روستا یا ده، به یک مرکز جمعیت و محل سکونت و کار تعدادی خانواده گفته می شود که در اراضی آن ده به کار اشتغال دارند و درآمد بیشتر آنان از طریق کشاورزی بدست می آید. بافت روستاهای ایران تحت تاثیر عوامل گوناگونی چون: توپوگرافی، ویژگی های اقلیمی، قابلیت های اقتصادی، معیشت، منابع آب و ... بوده است. بافت روستاهای ایران به دلیل عوامل ذکر شده با یکدیگر متفاوتند به طوری که در بخشی از این سرزمین پهناور، روستاهایی هستند که در نواحی کوهستانی به وجود آمده اند و دارای بافتی منسجم و به هم پیچیده ای از خانه ها هستند که به صورت پلکانی بر دامنه شیب کوه ها قرار گرفته اند. مانند روستای ماسوله در گیلان، ابیانه در کاشان، پاره در کرمانشاه، پالنگان در کامیاران کردستان. در جای دیگری از ایران خانه های روستایی در دل کوه ها به صورت دستکند ساخته شده اند و خطوط ارتباطی دشوار و پیچیده ای آن ها را به یکدیگر متصل می کنند. نظیر روستای کندوان در آذربایجان و میمند در کرمان. روستاهایی نیز وجود دارند که واحدهای مسکونی مردم، داخل قلعه های مستحکمی ساخته شده اند. این گونه روستاها بیشتر در نواحی مرکزی و کویری ایران، میان دشت ها و جلگه ها دیده می شود. نمونه ی دیگری از روستاهای ایران را می توان در نواحی حاشیه ایی دریای خزر دید که به صورت منفرد و در میان کشتزارها پراکنده اند.

روستای پالنگان

روستای پالنگان یکی از زیباترین و بکرترین روستاهای پله کانی ایران است که از توابع شهرستان کامیاران در

استان کردستان واقع شده است. این روستا در ۴۵ کیلومتری شهر کامیان و ۱۲۰ کیلومتری سنندج در دره تنگیور و در دو سوی دره که به وسیله رودخانه تنگیور از هم جدا شده اند به صورت پله کانی در دامنه کوه ساخته شده است. شکل خاص معماری خانه های این روستا به صورتی است که پشت بام هر خانه، حیاط خانه ی بالاتر باشد و دیوارهای خانه های آن خشکه چین سنگی است.

روستای پالنگان از نظر معماری مشابه دیگر روستاهای پله کانی ایران نظیر ماسوله، زنوزق و گایگان است. این روستا علاوه بر داشتن معماری زیبا، دارای چشمه ها، آبشارهای و رودخانه های زیبا است. تعداد چشمه های موجود در این روستا ۲۰ چشمه می باشد که سرچشمه اصلی رودخانه تنگیور و آبشارهای موجود در دره تنگیور هستند، می باشد. رودخانه خروشان تنگیور از میان روستا می گذرد و بعد از عبور از روستا، در ۱۲۰ متری غرب روستا به رودخانه پیرآب سیروان می پیوندد.

جمعیت روستای پالنگان به بیش از هزار نفر می رسد که مذهب اکثر آن ها سنی است و به لهجه اورامی صحبت می کنند. مردم روستا بیشتر به کار کشاورزی و دامپروری می پردازند. عمده محصولات تولیدی آنان: گندم، جو و انواع مواد لبنی است. همچنین مهم ترین صنایع دستی ساکنین پالنگان شامل گیوه بافی، جاجیم بافی و موج بافی است.

سوغاتی روستای پالنگان عبارتند از: کشک محلی، گیوه و روغن حیوانی.

از دیگر جاذبه های این روستا تاریخی کوچ بهاری عشایر به ارتفاعات این روستا که با اجرای بسیاری از مراسم سنتی عشایر کرد چون: اجرای موسیقی گریان، چپله و سیاجمانه همراه است می باشد. علاوه بر این مراسم در فصل پاییز و زمستان که تقریباً فصل غیر کاری روستاییان به شمار می رود برگزاری بازی های محلی مانند اسب سواری، گرزبازی، قل قلان و چاک چاک است.

از جاذبه های تاریخی روستای پالنگان می توان به گورستان قدیمی، منازل قدیمی، قلعه پالنگان، کتیبه و نقش برجسته تنگیور با خط میخی و زبان آشوری باستان همراه با نیم تنه مردی در داخل تاقچه ای که در دل صخره کندکاری شده، اشاره کرد.

روستای میمند

روستای میمند، روستایی دست کند و صخره ای با قدمتی دوازده هزار ساله در ۳۸ کیلومتری شمال شرقی شهر بابک در استان کرمان است. این روستای شگفت انگیز از اولین سکونت گاه های ایرانیان به شمار می آید که در تاریخ چند هزار ساله خود، هرگز دستخوش تحولات کالبدی و اجتماعی نشده است. کارشناسان و پژوهشگران با گذشت سال ها هنوز نمی دانند انگیزه ساکنان اولیه این روستا از ساختن این مجموعه منحصر بفرد چه بوده ولی آنان بر این باورن که هسته اولیه روستای میمند مربوط به دوران مهر پرستی ایرانیان بوده و از آن جا که آنان معتقد به پایداری، استقامت و زوال ناپذیری کوه ها بودند، خانه های خود را در دل کوه ها کنده اند. اما در مقابل نیز عداه ای متعقدند مهرپرستان برای عبادت و دفن مردگان اقدام به کندن غارهایی در دل می کردند و بعد از مدت زمانی به دلایل آب و هوایی، آن جا را به عنوان محل زندگی خود انتخاب کرده اند. انگیزه هرچه بوده مهم نیست، مهم این است که پیشینیانمان توانسته اند بدون استفاده از خشت و آجر و ملات با دست های هنرمند و پرتوانشان این چنین اثر خارق العاده ای خلق کنند.

روستای میمند دارای ۴۰۶ کیچه و ۲۵۶۰ اتاق است که هیچکدام از نظر ساختاری شبیه به هم نیستند. در هر کیچه تعدادی خانه شامل یک یا چند اتاق و اصطبل می باشد، در واقع به زبان محلی، نام هر واحد را کیچه می گویند. تعداد و اندازه اتاق ها متفاوت است و از نظر هندسی منظم نیستند. داخل اتاق ها گنجه وجود ندارد، برای همین در اتاق، تاقچه هایی در اندازه های مختلف برای گذاشتن اشیایی نظیر: ظروف، صندوق، چراغ و یا آویزان کردن لوازم و جای رختخواب کنده شده است. خانه های این روستا هیچ روزنه ایی برای نورگیری ندارند، حتی در این خانه ها محلی برای دودکش و پنجره تعبیه نشده است. بزرگ ترین کیچه روستا ۹۰ متر مربع است. آب و هوای روستای میمند، معتدل کوهستانی، همراه با زمستانی سرد و تابستانی معتدل است. طبیعت روستا پوشیده از گیاهان دارویی چون: آویشن سیاه، مریم گلی، بومادران، ختمی، آلاله، زیره، ترنجبین، استوخودوس، لیسو، سرشو، اکلیل الملک، زوفا، انقوزه، بارهنگ، خارخسک، رازیانه، پونه، پرسیاوشان، شیرین بیان، خاکشیر، شاتره، اسکنبیل، کلوره، چمز، تله و قمس، خارشتر، مخلصه، اسفند، ریواس، کنگر، نخود وحشی و درختانی نظیر: پسته و بادام وحشی، توت، شاه توت، انگر، گردو، سیب، زردآلو، انجیر، آلو سیاه، هلو، گلابی، به، نارون، بیدمشک، سپیدار، سنجد و صنوبر می باشد. از رودهای فصلی که در میمند جریان دارند می توان مورنگ، لاخیس و لای حزین را نام برد. دشت ها و کوه های اطراف روستا محل زیست جانورانی نظیر: مار، سوسمار، جوجه تیغی، لاک پشت، آهو، پلنگ، گرگ، روباه، گورخر، بزکوهی و پرندگان شکاری است.

مردم روستای میمند به دلیل ارتباط تنگاتنگ سنت زیست با معیشت و سنت ساخت با طبیعت داری چرخه بسیار قوای پایداری و سازگاری با کلیه عوامل طبیعی اطراف خود دارند. این نوع شیوه زندگی باعث شده مردم روستا، چهار ماه اول سال را برای استفاده از مراتع و چرای دام های خود به دشت های پایین میمند، چهار ماه دوم سال را برای استفاده از محصولات مزارع و باغات به آبادی های اطراف باغ ها بروند و چهارماه سوم سال را در خانه های دسکند و صخره ایی خود ساکن شوند. عمده فعالیت مردان و زنان در این روستا، دام داری و کشاورزی است.

غذاهای محلی روستای میمند عبارتند از:

اسپار یا قاتق مشکی: دوغ را تا اندازه ایی می جوشانند تا غلیظ شود. می گذارند تا سرد شود. بعد به آن مقداری میخک، سیاهدانه، تخم شنبلیله بو داده همراه با نمک میافزایند و به مدت دو ماه در مشک نگه داری میکنند. اوقاتق: نوشیندی شبیه دوغ که از مخلوط آب و اسپار به دست می آید.

کال جوش: (کم جوش) نوعی غذا که در آن کشک با اسپار را با آب، روغن زرد و سبزی خشک مانند ترخون و نعنا و گردو مخلوط و با نان ترید شده مصرف می کنند.

قرمه: تکه های گوشت را همراه با چربی و استخوان با مقداری نمک و آب آنقدر میپزند که تمام آب آن تبخیر شود و گوشت درون روغن خود سرخ شود. این گونه گوشت مدتها بدون یخچال سالم می ماند و در ترکیباتی از جمله با تخم مرغ مصرف می شود.

اوغونی: پس از پختن گوشت و پیش از تبخیر آب گوشت و تبدیل آن به قرمه.

اوگرمو: خوارکی که ماده اولیه آن قرمه به همراه سیب زمینی و پیاز، روغن زرد (روغن حیوانی)، رب، ترف (قرقه قورت) و ادویه و زرد چوبه و زیره است و با نان ترید شده میخورند. گاه به آن تخم مرغ اضافه می کنند. چوپا: مرسوم ترین انواع آش در میمند که مخلوطی از جو، نخود، لوبیا، ترف و ترشک (نوعی سبزی) و آب و گاه قرمه است.

پست سنجد : از آرد سنجد خشک و قرار دادن آن در مشک آبی که به کار نمی آید پس از چند ماه (توده متراکم) شیرینی به این نام بدست می آید.

نان کرنو: نوعی نان تنوری پر طرف دار در منطقه است که خمیر را در آن بر روی قلوه سنگ های داغ می گذارند و نهایتاً نان نسبت کلفتی با نقش قلوه سنگ ها در زیر آن بدست می آید.
نان تاوه: نانی است پهن که بر روی تاوه و در دیدان پخته می شود.

همچنین از صنایع دستی مرسوم در روستای میمند می توان به: محصولات نمدی نظیر، زیرانداز، کلاه نمدی، عبا نمدی، بغل بند، جلیقه نمدی، کیف، بافت پارچه های کرباس، قالیچه، انواع گلیم پشمی، لته ایی، کاموایی و تربه، پلاس (چادر بافته شده از موی بز)، جوال، مشک، سبدهای پهن و بزرگ، گمبر، لانه مرغ، قفس کبک و لوده از جنس ترکه های بادام کوهی یا ترکه های بید، دلو واختنگ، پرده دشتی، ابزار کشاورزی، ابزار دامداری، آهنگری، سنگ تراشی و صحافی اشاره کرد.

روستای میمند از نظر فرهنگی - طبیعی و تاریخی هفتمین روستای جهان شناخته شده است و جایزه مرکوری که از طرف شورای حفاظت از بناها و محوطه های تاریخی از سوی دولت ایتالیا و با همکاری مجامع فرهنگی بین المللی نظیر یونسکو و ایکوموس برگزار می شود به این روستا تعلق گرفت. این روستا همچنین در سال ۱۳۸۵ به عنوان روستای نمونه گردشگری کشور معرفی شده است. معروفترین طایفه میمند از نسل محمود میمندی می باشد که وزیر نادرشاه افشار بوده است.

آثار دیدنی روستای میمند عبارتند از: حمام، مسجد، مدرسه، حسینیه، دشت ها و دامنه ی کوه ها، غارهای گرم، لاخیس و لاشکور، قله تیر خورین و طبیعت زیبای روستای میمند. در زبان محلی مردم روستای میمند، غار به معنی اشکفت آمده است و بین اشکفت های موجود در این روستا اشکفت یا غار لاشکور گوئیه با دهانه ایی حدود ۱۰۰ متر و ارتفاع و عمق ۵۰ متر بزرگ ترین غار می باشد.

روستای کندوان

روستای کندوان، یکی دیگر از روستاهای صخره ایی و دست کنده ایران و سومین روستای صخره ایی جهان بعد از روستای کاپادوکیه در ترکیه و داکوتای در آمریکا به شمار می آید. البته کندوان در جهان به عنوان تنه روستای زنده صخره ایی شناخته شده است. این روستای صخره ایی در دامنه سرسبز سلطان داغی، در ۱۸ کیلومتری جنوب اسکو و ۶۲ کیلومتری جنوب غربی تبریز قرار دارد. خانه های این روستا در دل سنگ حفر شده است، تنها مصالح به کار رفته در این بناها سنگ می باشد. از نظر معماری پیشینیان خانه های خود را با ابزار اولیه به صورت کندوی عسل در صخره های مخروطی شکل یا کله قندی شکل تراشیده اند. جنس سنگ این صخره های کله قندی از آهک است. صخره های مخروطی شکل در اثر فعل و انفعالات آتشفشانی کوه های سهند و به وسیله توده ها و گدازه های مذاب آتشفشانی و به وسیله باد، برف و باران در طی سال های متمادی شکل گرفته و به شکل کران در آمده است. شاید یکی از مهم دلایل نام گذاری این روستا نیز شباهت خانه های آن به کندوی عسل باشد و جالب این که مهم ترین محصول این روستا عسل است.

براساس اکتشافات انجام شده، مردم از هزار و ششصد سال قبل این منطقه را برای سکونت خود انتخاب کرده اند و روستا را روی صخره ها ساختند. هرکدام از این کله قندها دارای در جداگانه ایی هستند که به وسیله راهرویی

شیب دار به طبقات بالایی راه دارند. خانه ها معمولا دو تا چهار طبقه هستند. طبقه اول برای آغل حیوانات در نظر گرفته شده است و طبقه های بعدی به عنوان اتاق نشیمن مورد استفاده قرار می گیرد و در بعضی موارد نیز از طبقات آخری برای انباری استفاده می کنند. ارتفاع سقف خانه حداکثر دو متر است و هر خانه به دو قسمت خواب و قسمت نشیمن که شامل تنور و جای ذخیره سوخت می باشد، تقسیم می شود. در دیوارهای خانه تاقچه هایی کنده شده تا وسایلی نظیر: چراغ و وسایل ظریف و تزئینی گذارده شود. در این خانه ها پنجره هایی از چوبی به عنوان نورگیر کنده شده است

محققان معتقدند؛ طبیعت منحصر به فرد صخره های کندوان باعث شده، اهالی این منطقه در گذشته برای در امان ماندن از حمله راهزنان، دشمنان و بلایای طبیعی مثل سیل، به سمت این صخره های کله قندی کوچ کنند و کران ها خود را رو به جنوب حفر کنند تا از این طریق تسلط کامل بر مهاجمان داشته باشند، چرا که؛ دسترسی از شمال این صخره ها تقریبا محال است و صخره ها به شکل دیواره های کاملا مستحکم در این قسمت از اهالی محافظت می کنند. بنابراین پیشینیان در گذشته، خانه های خود را در این صخره های استوار کردند تا در مقابل تهاجمات و بلایای طبیعی در امان باشند

روستای کندوان دارای آب و هوای سرد و کوهستانی است و سرما در این منطقه از اوایل پاییز شروع و تا نیمه اردیبهشت ادامه می یابد. کوهستانی بودن منطقه باعث به وجود آمدن جویبارهایی در سطح مناطق شیب دار می شوند که به سمت دره حرکت می کنند و سرشاخه های اولیه رود کندوان را تشکیل می دهند. از جمله رودهایی که از شمال غربی سهند سرچشمه می گیرند و به دریاچه ارومیه می ریزد، رودخانه اسکو یا اسکوچای است. اسکو چای از پیوند دور رود کندوان و عنصرود به وجود می آید. چشمه آب معدنی کندوان در ردیف آب های معدنی سولفانه کلسیک سرد است که تاثیر بسیار خوبی برای دفع سنگ کلیه دارد. ارتفاع بالا، وجود برف در تمام سال و ذوب تدریجی برف ها، سه عامل مهم در سرسبزی مراتع طبیعی و حاصلخیزی زمین های کشاورزی منطقه است و به همین دلیل دامداری و کشاورزی مهم ترین فعالیت مردم روستاست

مهم ترین سوغاتی روستای کندوان عسل است ولی از دیگر سوغاتی آن می توان به داروهای گیاهی و کوهی، میوه های خشک، گردو و صنایع دستی نظیر: سفال، قالی، گلیم، ورنی، شیشه گری سنتی و چاپ باتیک نیز اشاره کرد

اماکن گردشگری روستای کندوان عبارتند از: بافت قدیمی روستا، دره های و دشت های سرسبز، آب معدنی موجود در روستا، مسجد زیبای روستا

قابل ذکر است که در کنار روستای کندوان، هتل صخره ایی زنده با نام هتل بین المللی لاله کندوان، ساخته شده است. این هتل دارای ۴۰ کران (اتاق سنگی طبیعی) است که فاز اول آن در سال ۱۳۸۵ افتتاح شد. در فاز اول ۱۰ کران همراه با رستوران، جکوزی و روم سرویس سمعی- بصری پیش بینی شده بود. کران ها نیز شامل ۳ سوئیت بزرگ، ۳ سوئیت کوچک همراه با جکوزی و ۴ کران با دوش هستند. کران ها در زمستان به سیستم گرمایش از کف مجهز می باشند. از آن جا که در تابستان هوای این منطقه خنک و مطبوع می باشد نیاز به سیستم سرمایشی ندارد. مینی بار و رستوران مجلل آن نیز می تواند روزانه غذاهای ایرانی و فرنگی با ظرفیت ۱۲۰. مهمان ارایه دهد

روستای ماسوله معروف به سرزمین ستاره های روشن در جنوب غربی استان گیلان است، از بزرگ ترین روستاهای شهر فومن به شمار می آید. این روستا در ۳۶ کیلومتری شهر فومن، ۲۰ کیلومتری شهر ماکلوان و ۶۰ کیلومتری شهر رشت واقع شده است. ماسوله از سمت جنوب با طارم علیا یعنی استان زنجان، از سمت شرق با جلگه شهر فومن و از سمت غرب با شهرستان خلخال در استان اردبیل همسایه می باشد.

روستای ماسوله در گذشته در مسیر جاده ابریشم قرار گرفته بود. براساس ادعای پژوهشگران تاریخی، سکونت گاه اولیه مردم ماسوله، در هشت کیلومتری غرب جاده ماسوله به خلخال با نام «کهنه ماسوله» بود. براساس یافته ها، کهنه ماسوله، از سده پنجم تا هشتم هجری، یکی از مراکز مهم فلزکاری به شمار می آمد و عمده فعالیت مردم ماسوله ساخت صنایع فلزی نظیر انواع چاقوها، ساخت انواع ادوات کشاورزی، ساخت سلاح های جنگی و ... بود. مورخان، در خصوص تغییر مکان مردم کهنه ماسوله به ماسوله امروزی، نظریه های مختلفی ارائه داده اند که در معتبرترین این نظریه چنین بیان شده است: در قرن سوم هجری وقتی که سید جلال الدین اشرف از فرزندان امام موسی کاظم (ع)، در طارم شکست خورد، عون بن محمد بن علی از نوادگان امام علی (ع)، که همراه وی بود زخمی شد و به ماسوله آمد و به چوپانی برخورد و به او گفت: جسد او را هر جا یافت به خاک بسپارد. پس از خاک سپردن جسد او، اهالی ماسوله یکی پس از دیگری خانه خود را در جوار قبر وی ساختند و بدین ترتیب آبادی ماسوله فعلی به وجود آمد.

روستای ماسوله به دلیل داشتن کوهستان های مرتفع، جنگل و ییلاقات سرسبز یکی از خوش آب و هواترین مناطق ایران به شمار می رود. از آنجا که این روستا از سه جهت شمال، جنوب و غرب به کوه و از طرف شرق به دره اشرف دارد، دارای آب و هوای کوهستانی با تابستان هایی خنک و زمستان هایی سرد و پربرف می باشد. این نوع موقعیت جغرافیای نه تنها بر آب و هوای منطقه ماسوله تاثیر گذاشته بلکه در نوع معماری آن نیز نقش بسزایی داشته است و این روستا را در ردیف روستاهای پلکانی ایران قرار داده است. به طوری که محوطه جلوی خانه ها و پشت بام ها هر دو به عنوان پیاده رو استفاده می شوند. به زبان ساده تر؛ حیاط ساختمان بالایی پشت بام ساختمان پایینی است و در واقع، هنگام عبور از کوچه های باریک و مارپیچ ماسوله به ناچار از بام ساختمان های پایینی استفاده می شود. معمولا ساختمان ها دارای دو طبقه هستند. هر خانه در مجموع از دو قسمت زمستانی و تابستانی تشکیل شده است. قسمت زمستانی منازل در زبان محلی «سومه» نامیده می شود. سومه اتاق کوچکی است که در معمولا در عقب خانه ها قرار گرفته و از نور چندانی برخوردار نیست و تنها نقطه نورگیر آن روزنه می باشد به آن «لون» گفته می شود. در وسط این اتاق کوره ای تعبیه شده که برای آشپزی و تهیه غذا و نیز تامین گرما استفاده می شود. در اطراف اتاق نیز تاقچه هایی برای قرار دادن ظروف چینی و مسی ساخته شده است.

قسمت تابستانی یا اتاق پیشخوان: این قسمت از خانه دارای پنجره های اروسی چوبی و بالارو است. در این اتاق ها نیز تاقچه هایی برای قرار دادن لوازم و ظروف ساخته شده است. در بعضی از خانه ها علاوه بر پیشخوان، اتاقکی بر بام منزل دارند که به زبان محلی «برج» گفته می شود و تنها در تابستان مورد استفاده قرار می گیرد. اکثر اهالی ماسوله، تالشی هستند و به زبان تالشی صحبت می کنند. ولی در بین اهالی بومی، کسانی از خلخال، رشت و شهرهای اطراف به آن جا آمده و در آنجا ساکن شده اند. صنایع دستی رایج در ماسوله عبارتند از: کارهای دستی روی چوب، چرم سازی، نوعی کفش به نام چموش، چاقو و داس.

از سوغات ماسوله می توان به حلوا کنجدی، جوراب پشمی، عروسک ها و کیف های دستباف، چاقو و ابزار کشاورزی اشاره کرد.

در کنار جاذبه های طبیعی روستای ماسوله که شامل قله های زیبای شاه معلم، آسمان کوه، لاسه سر، تروشوم و کله قندی، چشمه های آب معدنی علی زاخونی و زمزمه و رودخانه ماسوله رودخان می باشد می توان به جاذبه های تاریخی این روستا که عبارتند از: بقعه عون بن علی بن محمد، امام زاده عین علی و زین علی، امام زاده ابراهیم، مسجد خانه بر، مسجد بر، سجد اسد محله، مسجد کشه سر سفلی، مسجد ریحانه بر، مسجد قنبرآباد، مسجد دو خاله، مسجد جامع و مسجد ساحل الزمان (عج). روستای ماسوله با شماره ۱۰۹۰ در فهرست آثار ملی کشور به عنوان میراث فرهنگی و طبیعی به ثبت رسیده است.

روستای سنگان

روستای سنگان از روستاهای شهر تهران و از توابع بخش کن است که در ۱۴ کیلومتری شمال غربی تهران در ارتفاع ۲۱۰۰ متری از سطح دریا واقع شده است. این روستا کوهستانی بوده و در دره ساخته شده است. اطراف این روستا را کوه های دزد سیاسر، بندبارو، پشت بند، سیاسنگ، گردنه لشکرک و گوئیچ احاطه کرده است. علاوه بر کوه، در اطراف این روستا دره های وی یک، ده پیران، درتک، گمک، لرتان و دشت قاضی وجود دارد. جمعیت روستای سنگان براساس سرشماری سال ۱۳۸۵، ۲۵۰۰ نفر می باشد.

روستای سنگان از چهار محله تشکیل شده است که عبارتند از: ده پایین، ده میان، ده سر و باغ دره. ده پایین یا محله پایین در سمت چپ رودخانه سنگان قرار گرفته، ده میان یا میان محله و ده سر یا سرمحله در سمت راست رودخانه و باغ دره در یکی از دره های فرعی واقع شده است.

با استناد به نوشته های روی برخی از سنگ قبرها، قدمت روستای سنگان را بیش از ۵۰۰ سال تخمین زده اند. اهالی روستا در گذشته خانه های خود را در یک طبقه با سقف هایی مسطح و دیوارهایی ضخیم ساخته بودند و پنجره خانه ها نیز از چوب بود. مصالح عمده در ساخت خانه های قدیمی سنگ، گل، خشت و چوب بود. ولی امروزه در ساخت خانه ها از آهن، سیمان، آجر، گچ و آلومنیوم استفاده می شود.

جاذبه های طبیعی روستای سنگان عبارتند از: دامنه و طبیعت کوه های دزد سیاسر، بندبارو، پشت بند، سیاسنگ، گردنه لشکرک و گوئیچ، طبیعت زیبای دره های وی یک، ده پیران، درتک، گمک، لرتان و دشت قاضی، آبشار سنگان، آبشار مهره سور، حاشیه رودخانه سنگان، نهلهای سربندرگاه، دومیان، تچه، آب انبار، دردکان، دشتالو، لرتان و تاسک بنان، چشمه های ده پایین، لش، آب انبار و ده میان. جاذبه تاریخی روستای سنگان عبارتند از: امام زاده عمادالدین، امام زاده علا الدین، امامزاده قاسم، برج سرسو، سرگردنه و قلعه دز.

امامزاده عمادالدین با یک اتاق و یک ایوان در بالای کوه در ده میان قرار گرفته است. در دیوار شرقی و سمت راست درگاه ورودی امامزاده دو سنگ قبر قدیمی وجود دارد که متعلق به علی ابن نجم الدین ابن مراد سنجانی و سعید نورالله علی سنجانی می باشد.

امام زاده علا الدین با ساختمانی قدیمی و مستحکم در ده پایین واقع شده است. در پیشخوان ورودی آرامگاه و

در شرق بنا، ایوان بزرگی ساخته شده است. آرامگاه در اتاق اصلی قرار دارد که صندوق چوبی قدیمی بر روی قبر گذاشته شده است

امام زاده قاسم بر عکس دو امامزاده مذکور دارای بنای جدیدی است. بنای قدیمی این امامزاده به علت فرسودگی تخریب شده است. این امامزاده در محله سرسنگان یا ده سر قرار دارد

مردم روستای سنگان بیشتر به باغداری مشغولند و مهم ترین محصولات باغی آن شامل: آلبالو، زردآلو، گردو، گیلاس و هلو می باشد. سوغاتی این روستا نیز میوه باغ ها است